

Jaroslav Putík aneb Příběh z městysu N.

Jaroslav Putík by na konci letošního července oslavil 100. narozeniny. Bohužel se to ale nestane, jelikož před 10 lety, na konci října 2013, zemřel. V následujícím textu bych vám chtěl přiblížit, kdo byl Jaroslav Putík, proč je tento spisovatel pro naše město důležitý, i když ho v Neratovicích skoro nikdo nezná.

Narodil se 25. července 1923 v Mostě. V roce 1931 se ale jeho rodina přestěhovala do Libiše, tedy hned vedle Neratovic. Zde navštěvoval nejdříve základní školu. Poté chodil do měšťanské školy, dnešního Gymnázia Františka Palackého. Roku 1938 ale z Neratovic nadobro odešel do Prahy za účelem se vyučit modelářem. V roce 1940 byl zatčen a poslán do koncentračního tábora. Prošel si německými lágry a jako zázrakem přežil, když na konci války vážil pouhých 38 kilogramů. Jeho potíže s vládnoucími diktaturami nekončí, po roce 1968 se stává za vlády komunistů zakázaným autorem až do Sametové revoluce.

Za autorovo nejvýznamnější dílo považuji prózu Muž s Břítvou vydanou roku 1986. Jedná se o jediné epické dílo, které se odehrává v Neratovicích. Přesněji těsně před 2. světovou válkou a během války mezi trojicí míst v starých Neratovicích – nádražím, domem s cimbuřím, kde bydlela Putíkova sestra Vlasta, a měšťanskou školou, tedy dnešním gymnáziem. Hlavní postavou knihy je strýc Jan Baudyš. Baudyš pracuje jako holič a kadeřník, ale mimo zaměstnání disponuje všemožnými znalostmi, které podporují jeho věčné rozumování a experimentování. Nemohu si odpustit nezmínit památnou větu z filmu Slavnosti sněženek: „Říkají o mně, že jsem odborník.“ Svými příhodami a všumělstvím holič Baudyš zásadně připomíná upovídaného Švejka nebo postavičky (pábitele) z Hrabalových próz.

Putíkův román začíná krátkou charakteristikou městysu N. v Polabí, která je zároveň i charakteristikou jeho obyvatel. Pro nás současné Neratovičky zajímavá záležitost: „Rád bych strýce umístil jinam, někam do tichého, poněkud zapadlého městečka, jemuž se vyhnula hlavní dráha i příboje Velkých dob, někam do hor nebo k zasněným rybníkům, ale pravdě musí být učiněno za dost a musím ho ponechat tam, kde skutečně žil: v ošklivém městysi N. uprostřed polabské roviny, kde široko daleko není, na čem by oko spočinulo a z čeho by se duše zaradovala, ne-li z velkých kedluben. Nejživějším místem městečka je nádraží, kde se křižují dvě trati; od rána do noci odtud zaznívá pískání posunovačů a bufání lokomotiv, veselo je i v nádražní restauraci, břečka vychrstnutá ze sklenice zasáhne opilého hosta, slepice zobající kvasící omítku a potměšilí psi močící na opřené bicykly. Tím jsou téměř vyčerpány všechny zajímavosti městysu, pomineme-li budovu biografu přestavěnou z někdejší stodoly, kampeličku a ovšem i budovu měšťanské školy, kdysi Masarykovy a potom postupně všech vůdčích státníků. Teprve novější doba doplnila panorama městečka vysokým továrním komínem a řadou paneláků. Úhrnem lze říct, že strýcův městys vyniká tím, že ničím nevyniká.“ Takhe vidí autor městys N, rozhodně byste z této citace Neratovice poznali, ale je fakt, že se snad pár věcí změnilo. Co myslíte?

Osobně bych Neratovice charakterizoval asi takto. Patří mezi významnější města regionu, jako Rakovník, Kralupy n. V. a Brandýs n. L. Charakterizující prvky pro zejména novou část Neratovic jsou chemička a brutalistické stavby: kino, úřad, ale hlavně vysoké panelové domy. Další dominantou je jeho náměstí. Domnívám se, že je to jediné náměstí na světě, skrz které projíždí od rána do večera vlaky a vlastně i jakákoliv jiná doprava. Městu tedy chybí jakékoliv historické centrum, jelikož starší část budov, Staré Neratovice chcete-li, je vystavěna u vody, a ne směrem do centra. Nejrušnější částí města je stále nádraží. I když na přelomu tisíciletí došlo k úpadku vleček po celé České republice, zde si ji místní průmysl, primárně chemička, zachoval. Proto je na nádraží stále rušno a o dieselové lokomotivy posunující těžké vagony není nouze. Nádražní restaurace též prošla vývojem. V jejím případě se ale jednalo o ústup ze slávy. Dnes ji navštěvují jen stálí štamgasti, kteří takřikajíc dodržují pitný režim už od ranních hodin. Poslední, hlavně pro mě důležitý, bod je gymnázium. To, založené čtyři roky od vzniku

románu, za 33 let své existence prošlo dlouhým vývojem, vytvořilo si své tradice a rituály a pevně věřím, že se bude vyvíjet dál jen k lepšímu.

Abych vše shrnul. Za smutné považuji, že povědomí o Jaroslavu Putíkovi je v Neratovicích mizivé. Tolik významných osobností naším městem neprošlo. Například neratovická rodačka Ljuba Hermanová je mezi obyvateli Neratovic nepoměrně známější, primárně z jediného důvodu. Tím jsou pamětní místa nebo plakety, chcete-li. Jedna se nachází před kulturním domem a druhá u vchodu jejího rodného domu.

Proto si myslím, že by bylo vážně dobré připomenout Jaroslava v očích neratovických obyvatel nejenom jako autora neratovického Muže s břitvou, ale také jako statečného člověka. Neříkám, že by se po něm měla jmenovat ulice, nebo dokonce škola. Pro začátek by podle mě naprosto dostačovala plaketa na budově našeho gymnázia, kam chodil do školy, anebo na nádraží či domě s cimbuřím, kde se odehrává velká část děje Muže s Břitvou. Zkusíme s tím něco udělat 😊 .